

Ірина Лященко, викладач кафедри музичного мистецтва та хореографії факультету мистецтв Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2070-8538>

УКРАЇНСЬКІ ВОКАЛЬНІ ТВОРИ ДЛЯ ДІТЕЙ: ІСТОРИКО-СЕМІОТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

У статті розглянуто окремі історичні та семіотичні аспекти формування та розвитку дитячих вокальних творів українських композиторів. Виявлено, що загалом в українській музичній культурі спостерігається глибока жанрово-стилістична та знаково-символічна наступність вокальної творчості для дітей. Аналіз низки теоретичних праць вітчизняних фахівців засвідчив необхідність оновлення дослідницьких вимірів названої проблематики. Можна відзначити першочерговість цього питання у контексті модернізації багаторівневої системи мистецької освіти.

Ключові слова: дитяча субкультура; дитячий музичний фольклор; дитячі музичні твори; українські вокальні твори для дітей; народнописанна традиція; українські композитори; музично-історичний контекст; семіотика; педагогічний аспект українського дитячого фольклору.

Лит. 8.

Iryna Liashchenko, Lecturer of the Musical Art and Choreography Department, Faculty of Arts, Kryvyi Rih State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2070-8538>

UKRAINIAN VOCAL WORKS FOR CHILDREN: HISTORICAL-SEMIOTICAL CONTEXT

Children's folklore is an important branch of traditional Ukrainian culture. It contains folk experience in raising and teaching children, fundamental spiritual, moral, ethical, and aesthetic principles of the Ukrainian nation, knowledge about existence, nature, society, history, everyday life, family, the child himself, and the specific world of children. In addition, Ukrainian children's folklore provides a systemic vision of children's existence with its special characteristics: the dynamics of child development, socialization, games, entertainment, fairy tales, and reality.

The Ukrainian children's musical folklore tradition has influenced the further development of the outlined field in the academic dimension. Ukrainian classical composers and contemporary artists in various genres of children's music demonstrate a deep heredity at the dramaturgical, figurative-symbolic, and musical-expressive levels.

The article is devoted to the study of the features of the reflection of children's subculture in Ukrainian children's musical works. Children's works are studied in musical-historical continuity (works for children and about children in the folk song tradition and classical academic musical culture). It has been proven that genre, style, figurative, sign-symbolic, musical, and poetic means of expression that present children's musical folklore of Ukraine are creatively developed by Ukrainian composers of the past and present.

The article examines certain historical and semiotic aspects of the formation and development of children's vocal works by Ukrainian composers. It is revealed that, in general, in Ukrainian vocal culture, there is a deep genre-stylistic and semiotic continuity of creativity for children. The analysis of a number of theoretical works by domestic specialists has demonstrated the need to update the research dimensions of the mentioned issues. It can be noted that the priority of this issue is in the context of the modernization of the multi-level system of art education. The pedagogical aspect of Ukrainian children's folklore currently requires thorough study and updated practical implementation in the context of today's challenges.

Keywords: children's subculture; children's musical folklore; children's musical works; Ukrainian vocal works for children; folk song tradition; Ukrainian composers; musical and historical context; semiotics; pedagogical aspect of Ukrainian children's folklore.

Постановка проблеми. Дитинство як фундаментальний культурно-історичний, соціально-філософський, психолого-педагогічний феномен, а також “<.>” як генеральний ресурс, умова і фактор збереження і розвитку будь-якого суспільства “<.>” [3, 8] є суттєвою основою світоустрою людства. І якщо в минулому дитяча субкультура тривалий час виборювала своє право на самовизначення, самобутність, обстоюючи свою значущість у провідних процесах буття людини й соціуму, нині, вочевидь, її значення визнається як

таке, що не лише визначає тенденції розвитку сучасного світу, але й прямо впливає на майбутні його перспективи. Під впливом глобалізації та постмодерну сучасне суспільство особливо виразно демонструє, що дитинство, як істотний структурний елемент соціуму, “дзеркалить” усі його актуальні проблеми, а подекуди й безпосередньо долучається до їх появи, функціонування та розвитку. Глобальні кризи на всіх рівнях діяльності світового суспільства переплітаються і з кризою дитячого світу й світу дорослих. У якості одного з

механізмів впливу, стабілізації таких сучасних соціокультурних процесів потрібно розглядати мистецтво, зокрема музичне. Національна та світова музична культура силою своїх традицій, сталих сенсів, енергії творення зокрема покликана давати сучасній людині опору та орієнтири. Таку ж життєдайну енергію містить унікальна галузь музичного мистецтва – творчість для дітей та про дітей. Цій царині професійного музичного мистецтва приділяли увагу й раніше у науково-дослідницькому вимірі, втім дитячі музичні твори українських композиторів все ще вимагають системного вивчення, що й визначає актуальність дослідження.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематика дитинства як фундаментального феномену, дитяча субкультура висвітлена в дослідженнях С. Волкова, Т. Гаєвської, Я. Левчук та ін. Проблематиці українського фольклору присвятили свої дослідження А. Іваницький, В. Осипенко, І. Руснак, М. Семенова, Н. Сивачук та ін. Різні аспекти дитячого фольклору досліджували, зокрема, М. Вацьо, С. Маховська, Т. Тернавська, Т. Коваль, Н. Комарівська, К. Колесник, О. Циганок, О. Санівський та ін. Дитячий музичний фольклор у мистецькій педагогіці досліджували, зокрема, З. Богдан, С. Ткачук. Проблематика сучасних творів для дітей представлена у наукових розвідках чисельних дослідників (О. Вороновська, В. Дорофєєва, Н. Мозгалова).

Разом з тим, проблема створення ґрунтового дослідження дитячого музичного фольклору, зокрема, його вокальної галузі, у музично-історичному та знаково-символічному контекстах залишається актуальною, тож потребує цілісного, системного дослідження задля практичного втілення його результатів передусім у мистецькій педагогіці.

Мета статті. Вивчення наступності особливостей українських вокальних творів для дітей. Музичні твори дитячого репертуару вітчизняних митців будуть коротко досліджені у двох основних контекстах – музично-історичному (жанровому, стилізовому) та музично-семіотичному (знаковому, символічному).

Виклад основного матеріалу. Музично-історичний контекст вивчення дитячих музичних творів в українській традиції варто вибудовувати від народнопісенної традиції. Українська дитяча музична традиція має давнє коріння. Вітчизняний фольклор багатий на різноманітні жанри для дітей та про дітей. Світ дитинства у найрізноманітніших своїх проявах представлений в українському дитячому фольклорі – “<.> різноманітному, оригінальному і багатожанровому виді мистецтва, що включає цілу систему поетичних та музично-поетичних жанрів” [5, 196]. Зазвичай у цей вид традиційної народної культури відносять як зразки усної народної словесності (утішки, небилиці, скоромовки,

казки, загадки, прислів'я та ін.), так й власне зразки дитячої народнопісенної творчості (обрядові пісні, колискові, ігрові пісні т.і.). У дитячому пісенному фольклорі науковці виділяють зразки, створені дорослими для дітей, пісні, що перейшли до дитячого фольклору із загальної народнопісенної традиції, а також власне “дитячі твори” – такі, що виникли, функціонували у дитячому середовищі (до прикладу, ігрові пісні). До дитячого фольклору зазвичай “<.> зараховують як творчість самих дітей, так і твори, що виконуються для дітей дорослими” [4, 211]. Втім, зазначимо, тут переважає творчість самих дітей. “За тривале побутування в ньому виробилася специфічна поетика, пов’язана з мелодійністю, багатством мовних засобів, динамічним сюжетом, колоритною образністю, вживанням внутрішньої рими. Завдяки цьому твори дитячого фольклору виконують пізнавальні, естетичні і виховні функції” [8, 226].

Внаслідок аналізу поетичної складової зразків української дитячої народно-пісенної традиції передусім звертаємо увагу на єдині головні образи (або концепт-образи [5]), які складають основу ідейно-образної, знаково-символічної (семіотичної) системи провідних жанрів дитячого фольклору. Це, зокрема, концепти “родина” (дитина, мати, баба, дід), “дім” (хата, коліска) та його найближче оточення – домашні та дикі тварини / птахи (концепти “тварина” й “птах”), ціннісно-світоглядні орієнтири – “любов”, “мораль” (праця, добро, зло), “знання” (розум) [5, 196–197]. Названі образи являють собою складну систему знаків і символів, “<.> яка об’єктивується в текстах, явищах метафоризації, конотаціях, асоціативних уявленнях тощо” [там само].

Досліджуючи особливості семіотичної (знаково-символічної) та поетичної, музично-виразової складових дитячих народних пісень, варто зупинитися на провідних аспектах. Загалом, для різноманітних жанрів дитячого музичного фольклору притаманні так особливості:

1. Пріоритетна роль мовної та музичної інтонації [4, 212], як природного емоційно-змістового носія комунікації типу “дитина-дорослий”, “дитина-дитина”. Широке використання декламаційності (“рецитації”) поряд із співами.

2. Комунікативний аспект у ігровому полі з метою соціалізації, пізнання навколишнього середовища та себе у ньому (відповідні текстові та музичні акценти; наслідування вчинків, обрядів, процесів праці дорослих тощо).

3. Поширена казкова, фантастична образність (відповідна символіка, герої – “звірі / птахи як люди”, ситуації). Окремо виділимо антропоморфізм тварин, птахів, фантастичних істот.

4. Лапідарність художніх засобів та стислість структурного оформлення дитячих пісень, зокрема за допомогою коротких строфічних, куплетних

форм (для суто дитячого сприйняття та відтворення власної творчості дітьми у межах традиції).

5. Переважає проста, поспівкова мелодика (від повторів на одному звукові до 2-3-4х звуків). Мелодиці нерідко властива “архаїчна інтонаційно-поспівкова дискретність” [7, 128]. Розвиненіші наспіви зазвичай є запозиченими з “дорослого репертуару” (наприклад, “А ми просо сіяли”).

6. Ритміка проста, часто дводольна, з повторними фігурами (часто сполучається з гумором, позитивом, танцювальними мотивами, дитячою рухливістю).

7. Ладо-тональна основа є різноманітною, але часто діатонічною. Крім цього, давні дитячі пісні демонструють залишки давніх “<.>ладів, що вказують на відгомін епохи мовно-музичного інтонування, коли інтонації півтону не були ще засвоєними” [7, 128].

Видокремлені особливості (як поетичні, так й музичні) влучно втілюють дитячу субкультуру з її специфічними ознаками, до яких належать такі, як-от:

- акцент на самоідентифікацію та соціалізацію, а також прищеплення фундаментальних традиційних духовно-моральних цінностей;
- ключове поняття розвитку (фізичного, ментального, соціального) дитини;
- провідне значення гри (ігрових ситуацій, театралізація, персоніфікація, антропоморфізм);
- простота і доступність викладу, повторність у текстових і музичних побудовах.

Названі сутнісні ознаки українського дитячого народнопісенного фольклору надалі використовували композитори-класики. Загалом, у професійній музичній культурі традиція створення “дитячої музики” розпочиналася з програмних вокальних творів епохи Ренесансу, бароко, а також інструментальних творів Й.С. Баха. А вже з кінця XVIII–XIX ст. традиція писати дитячі твори різних жанрів стає більш поширеною та затребуваною. Можна виділити декілька жанрово-стильових напрямків дитячих творів: вокальна музика (пісні, хори, цикли); музично-сценічні твори (опери, балети) та інструментальна музика (програмна мініатюра, цикл, симфонія).

Зупиняючись на галузі вокальної музики, варто зазначити, що в європейській та слов'янській музичній культурі пісні створювалися здавна. Пригадується, зокрема, відома колискова пісня XVIII ст. “Спи, моя радість”, авторство якої приписують В.А. Моцарту. І надалі, в XIX–XX ст. композитори залюбки писали й пишуть твори на дитячу тему. Можемо виділити тут вокальні цикли Л. Ревуцького “Сонечко”, “Проліски” Я. Степового; пісенно-хорова творчість Б. Фільд. Для цих творів притаманні такі риси, як опора на фольклорні джерела, жанрова основа, виразна мелодія, чітка ритмічна організація. Окрему групу складають тут сучасні дитячі пісні естрадного плану.

До вокальної традиції належить, зокрема, жанр дитячої опери. В українській музичній культурі перші твори представили класики – Микола Лисенко (“Коза-Дерева”, “Зима і Весна або Снігова краля”), пізніше Кирило Стеценко (“Івасик-Телесик”, “Лисичка, Котик і Півник”), а також багато сучасних постановок-казок з використанням музики різних композиторів. Як бачимо, тут особлива увага приділяється казковій темі. Дитяча опера – це музичний жанр, що є відносно новим. Вона з'явилася у XIX ст. Творцем національної і світової дитячої опери є видатний український композитор, корифей української музики Микола Віталійович Лисенко. Першу для дітей “оперку” (як її називав сам композитор) “Коза-Дерева” він написав у 1888 р., але оскільки цей факт довгий час залишався невідомим в Європі та і за океаном, то творцем цього жанру вважається німецький композитор Е. Гумпердінк, який створив дитячу оперу “Тензель і Гретель” у 1893 р. Дитячі опери Лисенка, що ґрунтуються виключно на народнопісенні, народно-казкові основі, відобразили найкращі риси українського музичного фольклору.

Згодом жанр дитячої опери розвивався у творчості українських композиторів К. Стеценка, Л. Лісовського, В. Сокальського, Ю. Рожавської, А. Філіпенка, М. Завалишиної, Г. Компанійця, І. Польського, І. Драго, В. Довженка, Б. Алексєнка, Г. Фінаровського та ін. Зверталися до нього і композитори української діаспори. С. Туркевич-Лукіянович, В. Безкоровайний, Є. Садовський, Є. Звоздецький та інші активно розвивали цей жанр в другій половині XX ст.

Виділимо основні стилістичні засади української класичної дитячої опери, сформовані у творчості Миколи Лисенка:

1. Сюжети опер базуються на українських народних казках, що зумовлює їх велике естетичне та морально-виховне значення.
 2. У його творчості яскраво формуються провідні жанри дитячих опер: казкова, казково-фантастична опера.
 3. Щодо музичного тематизму, то М. Лисенко у своїх операх використовує українські народні пісні (як окремі елементи, так і цитати), як засіб характеристики дійових осіб.
 4. Композитор застосовує різні вокальні форми: пісні, арії, дуети, хори, речитативи; велике значення у перших дитячих операх
 5. М. Лисенко широко використовує інструментальні номери – вводить увертюру, танці, оркестрові антракти між діями.
 6. У дитячих операх стилістика композитора еволюціонує: від казкової опери “Коза-Дерева” – до казково-фантастичної “Зима і Весна або Снігова краля”.
- Отже, слід зазначити, що в операх М. Лисенка важливі такі особливості, як-от: яскравість “образних характеристик, простота і виразність мелодій-

ної лінії, що дає влучне відчуття кожної дійової особи, невимушеність і динамічність опери сприяють розвитку уяви, фантазії, художньо-образного мислення дітей” [6, 82]. Влучні знахідки М. Лисенка – оперного драматурга – стали основою подальших звершень українських композиторів ХХ–ХХІ ст. у галузі дитячого оперного театру.

Українська сучасна дитяча опера і надалі широко використовує народну казку або історичні сюжети, тематично базується на житті українського народу, нашої природи; в музиці – черпає натхнення зі скарбниць фольклору. Казки вводять дитину в національне життя, знайомлять із світоглядом, “духом” народу. Вони мають велике пізнавальне значення, розширюють уявлення дитини про дійсність, яка її оточує, спонукають творити добро. Відома етична і художньо-естетична цінність казок, які виховують художній смак, розвивають творчу фантазію дитини, приваблюють своєю поетичністю і простотою, чудовою народною мовою. Усі музичні теми дитячої опери – зазвичай яскраві, наспівні і мелодійні. Опера пронизана яскраво вираженим національним колоритом і має велике виховне значення: вчить любити і берегти природу, поважати рідних, допомагати один одному, засуджує захланність, зло. В опері часто переважають розмовні діалоги. Тобто, музична мова всіх опер традиційна, близька і зрозуміла дітям, хоча й спостерігається її “осучаснення”, застосування оригінального стилю кожного митця. Загалом, у ХХІ ст. “українська дитяча опера розвивається у двох різних напрямках. Одні композитори, як-от М. Волинський та Є. Карпенко, звертаються до національних джерел, популяризуючи українську народну творчість. Їхні твори є своєрідним продовженням традицій, започаткованих М. Лисенком та К. Стеценком. Інші ж композитори, як-от Б. Севастьянов, Ю. Шевченко та Р. Смоляр, прагнуть осучаснити та європеїзувати дитячу оперу, беручи за основу сюжетів відомі казки європейських літераторів. Цей поділ на два напрями свідчить про багатогранність та динамічний розвиток жанру дитячої опери в сучасній Україні” [2, 72].

Отже, можна дійти висновку, що дитячі опери українських композиторів – цінний здобуток і яскрава спадщина в українській музиці. Завдяки їх виконанню діти краще відчують і розуміють рідну музику, якою вони просякнуті. Рух і звук, пісня і вистава завжди йдуть разом. Пізнання дітьми українського фольклору через оперну виставу відбувається природно і органічно. Дитяча опера має більш активно залучатися у навчально-виховну, музично-мистецьку діяльність, що неодмінно сприятиме покращенню естетичного, творчого виховання дітей та молоді.

Дитячі музичні твори виступають як особливий музично-педагогічний феномен, адже складають

ґрунт музичної освіти. Це відбувається передусім багатій образності творів для дитячої слухачької та виконавської аудиторії.

Висновки. Дитячі музичні твори, зокрема, вокальні, належать до великої традиційної музичної галузі, про що свідчать історія, популярність, за-требуваність у музично-педагогічній практиці та концертній діяльності. Завдяки висококонцентрованої художній образності, з притаманною їй специфікою, символікою та оригінальній манері композиторського письма з її спільними рисами втілення “дитячості” цей шар академічної музики містить невичерпне джерело пізнання буття та себе в особливий універсальний спосіб. Важливо відмітити, що “<.> педагогічний аспект українського дитячого фольклору спрямований на те, щоб діти засвоїли народну мораль, певні норми поведінки, етику й естетику побуту, культуру, оволоділи вміннями та навичками трудової діяльності <.>” [1, 248]. Крім того, через набуття семіотичної компетентності учителі музичного мистецтва отримують можливість застосування багатовимірною семіотичного аналізу музичного тексту дитячого твору для кращої реалізації завдань виховання й навчання здобувачів мистецької, музичної освіти всіх рівнів, що робить подальші дослідження окресленої проблематики актуальними й перспективними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богдан З.П., Ткачук С.М. Педагогічне значення українського дитячого фольклору. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 3. С. 245–248.
2. Вороновська О.В. Сучасна українська опера: від жанрових традицій до новітніх експериментів. *Південноукраїнські мистецькі студії*, № 1 (27 лютого 2025). С. 69–74.
3. Дитяча субкультура в Україні: традиції та сучасність (культурологічний контекст): монографія. С.М. Волков, Т.І. Гаєвська, Я.М. Левчук та ін. Київ : Інститут культурології України, 2018. 576 с.
4. Іваницький А. Український музичний фольклор: підручник для вищих музичних закладів. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 320 с.
5. Маховська С., Тернавська Т. Концептосфера дитячого фольклору : функціональний аспект (за матеріалами Хмельниччини). *Філологічний дискурс*, Вип. 5. 2017. С. 194–206.
6. Мозгальова Н.Г. Дитячі опери українських композиторів в практиці інструментально-виконавської підготовки вчителів музики. *Вісник ЗНУ: збірник наукових статей. Педагогічні науки*. Запоріжжя, 2010. №1(12). С.80–83.
7. Осипенко В. Етноестетика української народнопісенної традиції у виконавській творчості співачки Оксани Мухи. *Культура України*, 2021. № 72. С. 124–130.
8. Руснак І.С. Український фольклор : навч. посібник. Київ: ВЦ “Академія”, 2010. 304 с.

REFERENCES

1. Bohdan, Z.P. & Tkachuk, S.M. (2018). Pedagogichne znachennia ukrainskoho dytiachoho folklore [Pedagogical

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

significance of Ukrainian children's folklore]. *Innovative pedagogy*. Vol. 3, pp. 245–248. [in Ukrainian].

2. Voronovska, O.V. (2025). Suchasna ukrainska opera: vid zhanrovkykh tradytsii do novitnykh eksperymentiv. Pivdennoukrainski mystetski studii [Modern Ukrainian opera: from genre traditions to the latest experiments]. *South Ukrainian art studios*, No. 1, pp. 69–74. [in Ukrainian].

3. Dytiacha subkultura v Ukraini : tradytsii ta suchasnist (kulturolohichni kontekst) : monohrafiia (2018). [Children's subculture in Ukraine: traditions and modernity (cultural context): monograph]. Volkov, S.M., Haievskaya, T.I. & Levchuk, Ya. M. and others. Kyiv: Publ. Institute of Cultural Studies of Ukraine, 576 p. [in Ukrainian].

4. Ivanytskyi, A. (2004). Ukrainysky muzychnyi folklor: pidruchnyk dlia vyshchykh muzychnykh zakladiv [Ukrainian musical folklore: a textbook for higher musical institutions]. Vinnitsa, 320 p. [in Ukrainian].

5. Makhovska, S. & Ternavska, T. (2017). Kontseptosfera dytiachoho folkloru: funktsionalnyi aspekt (za materialamy Khmelnychchyny) [The concept sphere of children's folklore: functional aspect (based on materials from the Khmelnytskyi

region)]. *Philological discourse*, Vol. 5, pp. 194–206. [in Ukrainian].

6. Mozghalova, N.H. (2010). Dytiachi opery ukrainskykh kompozytoriv v praktytsi instrumentalno-vykonavskoi pidhotovky vchyteliv muzyky [Children's operas by Ukrainian composers in the practice of instrumental and performing training of music teachers]. *Bulletin of ZNU: collection of scientific articles. Pedagogical sciences*. Zaporizhzhia, No. 1(12), pp. 80–83. [in Ukrainian].

7. Osypenko, V. (2021). Etnoestetyka ukrainskoi narodnopyisnoi tradytsii u vykonavskii tvorchosti spivachky Oksany Mukhy [Ethno-aesthetics of the Ukrainian folk song tradition in the performing work of singer Oksana Mukha]. *Culture of Ukraine*, No. 72, pp. 124–130. [in Ukrainian].

8. Rusnak, I. (2010). Ukrainysky folklor: navch. posibnyk [Ukrainian folklore: textbook]. Kyiv, 304 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 03.12.2025

Прийнято до друку: 23.01.2026

Опубліковано: 26.02.2026

УДК 378.04:64]:174

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.349775>

Євгеній Огуй, асистент кафедри професійної освіти та дизайну

*Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3861-2520>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Розвиток професійної культури є результатом поєднання внутрішніх психологічних ресурсів здобувачів освіти із педагогічними умовами їх реалізації у навчальному процесі. До ключових психологічних передумов віднесено емоційну грамотність, уміння розпізнавати й регулювати емоції, здатність до активного слухання, емпатійність, стресостійкість, саморегуляцію та професійну мотивацію. Педагогічні передумови розглянуто через призму компетентнісного підходу, інтерактивних технологій навчання, практико-орієнтованих методів, тьюторингу, моделювання сервісних ситуацій, розвитку партнерства закладів освіти з представниками індустрії.

Ключові слова: професійна культура; комунікативна компетентність; професійна освіта, психолого-педагогічні передумови; професійна підготовка майбутніх фахівців сфери обслуговування; сервісна взаємодія.

Літ. 12.

Yevhenii Ohui, Assistant of the Vocational Education and Design Department,

Poltava Volodymyr Korolenko National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3861-2520>

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PRECONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE IN FUTURE SERVICE AREAS PROFESSIONALS

The article is devoted to the analysis of the psychological and pedagogical preconditions for the formation of the professional culture of future service professionals in the context of modern socio-economic transformations and digitalization of the service market. The relevance of the study is due to the fact that the global service industry places high demands not only on the professional training of personnel, but also on the level of development of emotional intelligence, communicative competence, professional ethics, stress resistance, and customer-oriented behavior.

The purpose of the article is to substantiate the key psychological and pedagogical preconditions for the formation of the professional culture of future service professionals and to determine the pedagogical conditions for their effective implementation in the process of professional training.

The research methodology is a comprehensive concept that combines systemic, competency-based, activity-based, and axiological approaches, which allows us to comprehensively reveal the psychological and pedagogical preconditions for the formation of the professional culture of future service professionals.